

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län

Datum: 2004-02-05

Områdesnummer: NRO 20 037

Områdesnamn: Rotälven-Rymmman-Dyverdalen

Kommun: Älvdalen (2039), Mora (2062), Orsa (2034)

Kartblad: 14E NV, 15E SV, 15E NV, 15D NO

Area: 16 142 ha, varav 15 774 ha utgörs av land och 368 ha av vatten.

Naturgeografisk region: 30 a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden (södra delen) 32a Norra Norrlands barrskogsområden och bergkullslätter (centrala och östra delen) samt 33g Förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation (nord västra delen)

Agrara kulturlandskapsregioner: södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder

Landskapsformer: Förfjällområde

Riksvärde:

Älvdal	Kanjon
	Alluvialkon
	Naturskog
	Fauna
	Flora

Värdeomdöme: Rotälven äger i form av en oreglerad älv stora ekologiska och hydrologiska värden. Områdets kanjonbildningar och vackra bergartsblottningar är av stort värde, liksom de glacifluviala bildningarna. Landskapets storformer är unika för landet. Floran och faunan längs älven är värdefull med förekomst av den hotade uttern. I området ingår även flera urskogsartade partier. Älven är ett mycket värdefullt fiskevatten. Vildmarks karaktären och de mäktiga kanjonerna och fallen är av stort värde för friluftslivet.

Huvudkriterier: A, B, C, D, E

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, särprägel, betydelse för flora och fauna.

Förutsättningar för bevarande: Älven bevaras i oreglerat tillstånd, stor hänsyn

tas till de geologiska och biologiska värdena. Värdet kan påverkas negativt av vattenreglering och annan större exploatering, ej naturanpassat skogsbruk, vägbyggnad och markberedning på de geologiskt värdefulla områdena.

Säkerställande: Med stöd av MB 7 kap 4§ är fyra naturreservat skapade inom området. De är också, med stöd av MB 7 kap 28§, utsedda till natura 2000 områden. Det största området, vilket ligger i områdets nordvästra hörn, är det 188 ha stora SE0620030 Norra Trollegrav. Näst störst är det 54 ha stora SE0620038 Rotensugnet. En kilometer söder om detta ligger det 6 ha stora SE0620263 Skärbäckens domänreservat. I Mora kommun ligger 26 ha av SE0620270 Tramsgrav inom riksintresseområdets gränser.

Områdets huvuddrag: Under översynen av landets riksintressen 1996-1999 utökades den ursprungliga avgränsningen av Rotälven-Rymman-Dyverdalen till att även innefatta våtmarken Kalvfljot och delar av Älvdalens skjutfälts norra del. Områdena beskrivs nedan separat:

Rotälven-Rymman-Dyverdalen

Den oregrerade Rotälven sträcker sig från länsgränsen mot Härjedalen, genom ett vildmarksartat skogsland, för att slutligen mynna i Österdalälven strax norr om Älvdalens samhälle. Älvsträckan är närmare fem mil lång och avvattnar stora delar av det kuperade bergsområdet mellan Älvdalen och länsgränsen. Området omfattar även den norrifrån tillrinnande ån Rällan, samt den från ost anslutande Rymdalen.

Älven och dess större tillflöden rinner genom mycket framträdande dalgångar. Stormorfologiskt uppvisar de ända upp till 300 meter djupa U- och V-dalarna en landskapsbild som saknar motstycke inom landet. Ofta har vattendragen skurit djupt ner i berggrunden och bildat mäktiga kanjondalar. En mycket ståtlig sådan finns i Sugnet vid Rällans utlopp i Rotälven, där vattnet störtar utför en smalt uteroderad klippkanjon. Här består berggrunden av garbergsgranit, vilket kan studeras på hållarna. På ett flertal ställen längs älven finns skärningar där åskåsliga bergartslager blottas. I en vacker skärning norr om Långö bruk uppträder en lagerföljd av bl a sandsten, porfyrit och en brecciaartad bergart. Porfyr med genomsättande diabasgångar förekommer även i området.

Isälvsavlagringar är inte speciellt framträdande längs Rotälven. Lateralterasser finns dock på några ställen. Vid älven intill Bössbo har Rymman byggt upp en alluvialkon bestående av älv sediment och glacifluvialt material. Rymdalen är däremot rik på intressanta glacifluviala avlagringar. Själva dalbotten är här uppbyggd som ett delta och genomskäres av den meandrande Rymman. Ställvis förekommer avsnörda äldre meanderbågar, s k korvsjöar. I området ingår även ett åsnät samt yngre sedimentavlagringar i form av svämsand och svämleor.

Vegetationen längs dalgångarna består huvudsakligen av magra tallhedar, i sluttningarna dock med ett större inslag av gran och lövträd. Rikare vegetation, lokalt som högörtgranskog, uppträder i partier med rörligt markvatten. Urskogsartade partier förekommer framför allt i de efter älven belägna domänreservaten Skärbäcken, Rotensugnet samt Norra Trollegrav.

Älvsträndernas flora är rik och karaktäristisk för södra Norrlands större oreglerade vattendrag. Här märks ett flertal nordliga arter som exempelvis svarthö, fjällskära och fjällvedel. Älvens djurliv är förhållandevis rikt, med värdefulla fiskbestånd av bl a harr. Längs älven häckar den sällsynta forsärlan och i omgivande lövpartier har gråspett påträffats. Området hyser även den hotade uttern samt en rik björnstim.

En viss påverkan av svunna tiders flottning kan märkas efter älven, bl a i form av äldre dammbyggnader. Dammar har även uppförts för att förse slätterängar med översilningsvatten. Dessa ängsmarker är nu ofta igenväxta med frodiga lövskogar.

Området är av stort intresse för friluftslivet genom de goda fiskevattnen och den storslagna och vildmarksartade naturen. Sugnet är ett särskild populärt utflyktsmål.

Kalvfjot och delar av Älvdalens skjutfälts norra del

Kalvfjot utgör ett för regionen karaktäristiskt bergkullandskap där höjderna i norr, mot Jämtlandslänsgården, övergår i vardar, d v s kalfjäll, där höjdlägesbarrskog av fuktig ristyp med ljung gradvis glesnar och övergår i ljungklädda kalfjäll. De mycket myrrika sydvästsluttningarna ner mot Lånan kläs av speciella, ofta artfattiga höjdlägesmyrar präglade av regionens höga humiditet. Området dräneras via flera småbäckar mot Lånan i väster. Bäckarna kransas av galleriskog med gran och björk och sumpskogsinslag.

Myrvegetationen i Kalvfjot domineras av mossar och mjukmattor men inslaget av soligena fastmattekärr, ofta med välutbildade strängmönster är relativt stort. Här och var uppträder små gölar och gölflickor men procentuellt sett upptar de bara en begränsad del av myrområdet. Mossarna är oftast höljemossar med en del tall. I mjukmattorna uppträder mossesträngar av hjortrontyp.

Anmärkningar: Området omnämns på ett flertal ställen i länets Naturvårdsprogram (obj. nr 39-73, 80, 96, 114 samt 62-9). Ingår i Ängs- och hagmarksinventeringen (obj. nr 39-14). Området är även utpekad som riksintresse för friluftslivet (MB 3 kap 6 §) nr FW-10, Rotälven-Anjosvarden.

VMI-id: 15D7h01, 15E1a01, 15E1d 01

Referenser:

- Bratt, L. 1986: *Värdefull natur i Kopparbergs län – sammanställning inför naturvårdsprogram*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, N 1986:3.
- Bråkenhielm, S. (red.), 1982: *Urskogar, del 3*. SNV, PM 1509.
- Frödin, J. 1952: *Skogar och myrar i N. Sverige i deras funktioner som betesmark och slätter*. Uppsala.
- Hjelmqvist, S. 1966: *Beskrivning till berggrundskarta över Kopparbergs län*. SGU, ser Ca nr 40.
- Lundquist, R. 1997: *Dalarnas urskogar*. Länsstyrelsen i Dalarnas län, 1997:4.
- Olsson, G. 1964: *Rullstensåsar och deras utnyttjande i Kopparbergs län*. Länsutredning för Kopparbergs län.
- Rynéus, T. 1971: *Naturvårdsinventering av Sugnet, Rödberg och N. Trollegrav*.

- Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1971:2.
- Rynéus, T. 1985: *Översiktlig inventering för Mora kommun*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1985:2.
- Soyez, D. 1971: *Geomorfologisk kartering av NV Dalarna*. Stockholms universitets Naturgeogr. Inst. Nr 11.
- Svenson, S-Å. 1985: *Översiktlig naturinventering för Älvdalens kommun*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1985:1.
- Wennerholm, H. 1985: (manuskript) *Naturvårdsinventering av Rotälven*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län.
- Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. N 1988:1.